

Børne- og socialminister Mai Mercados talepapir

Anledning	Tale til brug ved samråd P og Q SOU Alm.del
Dato / tid	7. februar 2019, kl. 12.00 – 13.00
Talens varighed	Ca. 15 minutter
Sted	Social-, Indenrigs- og Børneudvalget 2-080

Det talte ord gælder

Samrådsspørgsmål P stillet af Jakob Sølvhøj (EL) og Kirsten Normann Andersen (SF) og Pernille Rosenkrantz-Theil (S)

”Vil ministrene redegøre for regeringens konkrete overvejelser angående kommunernes planlagte overtagelse af det specialiserede socialområde fra regionerne i forbindelse med den påtænkte nedlæggelse af regionerne?”

Samrådsspørgsmål Q stillet af Jakob Sølvhøj (EL) og Kirsten Normann Andersen (SF) og Pernille Rosenkrantz-Theil (S)

”Vil ministrene redegøre for, hvordan regeringen konkret vil sikre, at den planlagte udlægning af det specialiserede socialområde til landets kommuner ikke vil medføre en afspecialisering og dermed en forringelse af kvaliteten i tilbuddene? Vil ministrene desuden redegøre for, hvordan regeringen vil forhindre, at udsatte borgere med alvorlige fysiske og kognitive handicaps lades i stikken, fordi tilbud nedlukkes som en konsekvens af kommunernes overtagelse af det specialiserede socialområde, og at udsatte og ofte udadreagerende børn og unge mister helt nødvendige tilbud, der ikke kan drives af mindre kommuner alene?”

[Indledning]

Jeg vil gerne starte med at takke for invitationen til dette samråd og dermed for muligheden for at drøfte denne del af udspillet til sundhedsreform med udvalget.

Inden jeg går over til spørgsmålene, er det vigtigt for mig at understrege to ting.

For det første, at det helt klare fokus for regeringen er, at vi i det kommende forløb skal sikre den specialiserede viden og den fortsatte udvikling heraf. Det har alle en interesse i – ikke mindst de borgere, som har brug for den specialiserede viden. Derfor taler vi allerede med interessenterne på området, så vi kan få deres viden bragt i spil.

For det andet, at der ligger et kvalificerende arbejde, når der er indgået en aftale om sundhedsreformen. Det er i dette arbejde, at vi kan komme i dybden med de enkelte regionale tilbud og se på, hvordan vi sikrer en god overgang til kommunal drift, og at der også fremover er specialiserede og relevante tilbud til målgrupperne.

[Samrådsspørgsmål P]

Og så vil jeg gå over til spørgsmålene.

Der er stillet to spørgsmål. Det første lyder, om jeg vil redegøre for regeringens konkrete overvejelser angående kommunernes planlagte overtagelse af det specialiserede socialområde fra regionerne i forbindelse med den påtænkte nedlæggelse af regionerne.

Jeg vil gerne starte med at gøre det klart, at kommunerne allerede i dag har ansvaret for det specialiserede socialområde, og at regionerne alene driver en række tilbud på området. Sådan har det været siden kommunalreformen, og det blev vi sammen med de partier, der sad i regering på daværende tidspunkt, enige om at fastholde også efter evalueringen af reformen.

Der var under evalueringsarbejdet i 2012-13 altså ikke ønske om – heller ikke fra den daværende S-R-SF regering - at man skulle flytte nogen af de tilbud, som kommunerne havde overtaget, tilbage til regionerne.

Regeringens udspil er, at de regionale tilbud, som kommunerne i dag benytter ved at købe sig ind, overgår til kommunal drift.

Kommunerne har siden reformen overtaget tilbud og driver således allerede over 1.000 tilbud på det specialiserede socialområde.

Når vi finder det oplagt at lade kommunerne overtage de regionale tilbud, er det, fordi de er erfarne driftsherrer. Og der er i dag også højt specialiserede kommunale tilbud, der reelt er landsdækkende, hvor kommunerne køber pladser hos hinanden. Tænk blot på Danmarks største boform "Landsbyen Sølund" med flere hundrede pladser. Den drives af Skanderborg Kommune.

Regeringen har i udspillet altså lagt vægt på, at kommunerne i forvejen har hele myndigheds-, finansierings- og forsyningsansvaret i forhold til borgerne. Det betyder, at det er kommunerne, som visiterer til tilbuddene, at det er kommunerne, som afholder hele udgiften til tilbuddene, og at kommunerne har pligt til og ansvar for at udvikle de tilbud, som borgerne har behov for.

Regionerne har som sagt alene et ansvar for at levere de tilbud, som de efter aftale med kommunalbestyrelserne i regionen skal etablere og drive.

[Udspil til model]

[Kommunal model giver mulighed for faglig sparring]

Det er regeringens holdning, at en samlet kommunal placering af tilbuddene på det sociale område vil give langt bedre muligheder og incitament for faglig sparring og udvikling. Det vil samtidig øge samspillet med de øvrige kommunale tilbud, ligesom man også styrker muligheden for at løse opgaver i et helhedsperspektiv, i nærmiljøet og så tæt på andre mennesker som muligt.

Derudover er en overgang til kommunerne en fortsættelse af den decentralisering, som flere af os har ønsket. Det er oven i købet en væsentlig decentralisering, da det hele nu samles i kommunerne.

De regionale sociale tilbud til kommunerne, som de er, med den viden og ikke mindst det personale, der er i dem. Den faglige ekspertise bliver således i tilbuddene og vil stadig være til rådighed. De borgere, som er i de regionale tilbud, kommer ikke til at mærke nogen forskel. Den eneste forskel er, at der kommer en kommunal driftsherre.

[Fravigelse af beliggenhedskommuneprincippet]

Samtidig har regeringen besluttet at fravige det beliggenhedskommuneprincip, som hidtil har været gældende på det sociale område. Princippet om beliggenhedskommune betyder, at det kun er den kommune, som det regionale tilbud er beliggende i, som i dag kan overtage tilbuddet.

Nu er det altså ikke længere Mariagerfjord Kommune, som skal overtage det meget store botilbud Sødisebakke, eller Favrskov Kommune, som skal overtage Specialområde Autisme. Nu lader vi det være op til kommunerne at aftale, hvem der skal være driftsherre. Kun hvis kommunerne ikke kan blive enige, udpeges fra centralt hold en driftskommune.

Dog lægger regeringen op til, at de sikrede døgninstitutioner for børn og unge samt Kofoedsminde placeres i de største kommuner. Københavns Kommune driver allerede i dag én af de sikrede døgninstitutioner, og de største kommuner må vurderes at have et fagligt miljø og en økonomisk robusthed, der kan sikre en bæredygtig drift.

[Fastholdelse af finansieringsstrukturen]

Endelig fastholder vi den eksisterende finansieringsstruktur. Det betyder, at den delvis objektive finansiering af de sikrede døgninstitutioner for børn og unge samt fuld objektiv finansiering af den sikrede del af Kofoedsminde fortsætter uændret.

Samtidig vil jeg også påpege, at der er den væsentlige fordel ved en kommunal placering, at det er muligt at bevare det nuværende tilsynskoncept. Det betyder, at socialtilsynet - ligesom i dag - godkender og fører tilsyn med driften af tilbuddene. Det sikrer, at der fortsat er et fagligt kvalificeret tilsyn, som har den nødvendige armslængde til driftsherren.

[Samrådsspørgsmål Q]

Samrådsspørgsmål Q indeholder to spørgsmål.

For det første, hvordan regeringen konkret vil sikre, at den planlagte udlægning af det specialiserede socialområde til landets kommuner ikke vil medføre en afspecialisering og dermed en forringelse af kvaliteten i tilbuddene.

For det andet, hvordan regeringen vil forhindre, at udsatte borgere med alvorlige fysiske og kognitive handicaps lades i stikken, fordi tilbud nedlukkes som en konsekvens af kommunernes overtagelse af det specialiserede socialområde, og at udsatte og ofte udadreagerende børn og unge mister helt nødvendige tilbud, der ikke kan drives af mindre kommuner alene?"

Jeg vil gerne svare samlet, da spørgsmålene hænger tæt sammen, og mine svar overlapper.

[Fokus på specialisering]

Alle har en interesse i, at der er specialiserede tilbud og viden på området. Mit klare fokus er derfor, at specialiseringen fortsætter, og at borgerne ikke kommer til at opleve et fald i kvaliteten.

Det er også vigtigt for mig at sige, at den regionale forankring ikke i sig selv en garanti for en ensartet faglig tilgang. Vi kan bare se på de sikrede døgninstitutioner for unge, hvor hovedparten drives af regioner, og hvor en rapport fra Børnerådet i 2017 viste store forskelle på den pædagogiske tilgang til de unge. Derfor er en sikring af en mere ensartet tilgang en problematik, der gør sig gældende, uanset hvem der er driftsherre.

Men jeg lytter selvfølgelig til de bekymringer, der er. Derfor er vi allerede godt i gang med at inddrage de forskellige organisationer og vil selvfølgelig også være åbne over for forslag fra de andre partier, så vi bedst muligt sikrer og styrker den mest specialiserede viden.

Lige nu ligger en del af mest specialiserede viden i de regionale tilbud. Men uanset, om et tilbud er kommunalt, regionalt, statsligt eller privat, så kan et tilbud kun opretholdes, hvis kommunerne vil bruge det. Ellers kan det i sidste ende blive tvunget til at lukke. Heller ikke i dag kan regionerne holde hånden under et tilbud, som kommunerne ikke bruger.

Viden sidder ikke i mursten, men i mennesker, og vi kan vel blive enige om, at det i bund og grund drejer sig om, hvordan man opretholder og videreudvikler den specialiserede viden.

For der er selvfølgelig stadig brug for specialiserede tilbud. Og kommunerne kan godt finde ud af at købe og sælge pladser til hinanden. Det har de gjort gennem mange år.

Derudover vil jeg også lige minde om, at vi nu fraviger beliggenhedskommuneprincippet, så en mindre kommune, som er bekymret for at drive et tilbud, heller ikke skal overtage det.

Samtidig har kommunerne allerede i dag mulighed for at etablere frivillige aftaler om tværkommunale samarbejder, hvor en af kommunerne er driftsherre for et tilbud, og hvor der indgås

forpligtende aftaler med de øvrige kommuner i det tværkommunale samarbejde om finansieringen af tilbuddet. De frivillige aftaler sikrer den faglige og økonomiske bæredygtighed.

Men fra centralt hold vil vi selvfølgelig fortsat følge og understøtte opgaveløsningen. Det har vi allerede i dag nogle vel-etablerede strukturer til. Her vil vi også se på, om der er noget, vi kan gøre endnu bedre.

[Den nationale koordinationsstruktur]

Her tænker jeg ikke blot på VISO, men især på den nationale koordinationsstruktur i Socialstyrelsen, som blev indført efter evalueringen af kommunalreformen.

Den nationale koordinationsstruktur er et meget vigtigt redskab, når vi skal sikre, at vi ikke mister specialiseret viden, og at borgere med særlige behov får tilstrækkeligt specialiserede indsatser tilpasset deres komplekse behov.

I regi af koordinationsstrukturen følger Socialstyrelsen løbende udviklingen i målgrupper, tilbud og indsatser på det mest specialiserede social- og specialundervisningsområde. Og jeg vil gerne understrege, at det sker i tæt dialog med blandt andre brugerorganisationerne.

Det bruger vi til at identificere de områder, hvor der er behov for at gå ind fra centralt hold og understøtte og koordinere den mest specialiserede indsats på tværs af kommuner og regioner. Den funktion vil også være vigtig og værdifuld, når de sidste regionale tilbud overgår til kommunerne.

Hvis der konstateres problemer på et område, kan Socialstyrelsen komme med en central udmelding i forhold til en konkret målgruppe og i sidste ende give et driftspålæg i forhold til et konkret tilbud.

[Det kommende arbejde]

Jeg har lyttet til organisationerne, og jeg vil gerne sige tydeligt i dag, at der vil komme justeringer.

Jeg vil have meget fokus på at finde løsninger, som sikrer kvalitet og specialiseret viden. Det bliver en del af det videre arbejde, og det vil ske i tæt dialog med interessenterne.

Vi har en række håndtag, vi kan tage i anvendelse for at sikre specialiseret viden.

Det kan for eksempel være overgangsordninger og løsninger i regi af den nationale koordinationsstruktur, men også gennemførelse af en undersøgelse af, hvordan en fortsat specialisering kan understøttes og styrkes. De ca. 60 tilbud, som i dag ligger i regionerne, retter sig mod meget forskellige målgrupper, og det faktum, at de ligger regionalt, er ikke i sig selv garanti for kvalitet.

Det leder mig over til den videre proces, som jeg gerne vil redegøre for.

Det fremgår nemlig af regeringens sundhedsudspil, at inden der træffes endelig beslutning om overgangen, er der behov for at afklare, om der for de tilbageværende regionale tilbud er særlige forhold, der skal tages hensyn til ved en ny placering. Derfor vil der blive igangsat et afklaringsarbejde i dialog med de relevante organisationer, der skal se på, hvordan institutionernes særlige karakter bedst muligt fastholdes ved overgangen til nyt ejerskab.

I afklaringsarbejdet skal vi først og fremmest få kortlagt de regionale tilbud. Det betyder, at vi skal se på, hvilken målgruppe tilbuddene retter sig mod, og hvor specialiserede tilbuddene er. Men her skal vi have en tæt dialog med interessenterne, som vi gerne vil have til at pege på, hvilke tilbud de mener, er de mest specialiserede.

Derudover skal vi også se på tilbuddenes organisering og særligt på, hvor mange tilbud regionerne har samlet i en centerkonstruktion. Ligesom det er vigtigt at være opmærksom på, om der er samarbejde med andre vidensmiljøer.

Først når vi har gjort det, kan vi se på, hvilke kommuner de regionale tilbud konkret overgår til, og hvad vi kan gøre for at sikre den mest specialiserede viden. Men vi bliver nødt til at komme dybere ned i de enkelte tilbud og de enkelte målgrupper, inden vi kan pege på løsningsmuligheder.

Fra Børne- og Socialministeriets side er vi allerede nu i gang med at tale med interessenterne, så vi kan få gavn af deres viden om udviklingen på området siden kommunalreformen. Og deres input til, hvordan en overgang til kommunal drift kan ske mest hensigtsmæssig, så vi sikrer, at der også fremover er specialiserede og relevante tilbud til målgrupperne.

[Afslutning]

Afslutningsvis vil jeg samle op.

Det helt klare fokus for regeringen er, at der fortsat skal være højt specialiserede tilbud. Alle har en interesse i, at vi har den mest specialiserede viden tilgængelig ude lokalt. Som jeg sagde tidligere, vil jeg selvfølgelig også være åben over for forslag fra de andre partier, så vi bedst muligt sikrer og styrker den mest specialiserede viden.

Vi foreslår, at de regionale tilbud overgår til kommunal drift. En kommunal placering af tilbuddene på det sociale område vil give langt bedre muligheder og incitament for faglig sparring og udvikling. Derudover har kommunerne allerede i dag det fulde myndigheds- forsynings- og finansieringsansvar over for borgeren.

Beliggenhedskommuneprincippet fraviges, og for at sikre kvalitet og drift af de sikrede døgninstitutioner for børn og unge samt Kofoedsminde udpeges større kommuner som driftsherter.

Tilbuddene overføres, som de er, med de beboere, det personale og den viden, som er i tilbuddene. Derudover fastholdes den eksisterende finansieringsstruktur.

Socialtilsynet vil - ligesom i dag - godkende og føre tilsyn med driften af tilbuddene. Det sikrer, at der fortsat er et fagligt kvalificeret tilsyn, som har den nødvendige armslængde til driftsherren.

Derudover er der allerede i dag nogle veletablerede strukturer for tværkommunal koordination, og fra centralt hold følger og understøtter vi løbende opgaveløsningen.

Men jeg lytter selvfølgelig til de bekymringer, der er. Derfor er vi også godt i gang i ministeriet med at afholde møde med forskellige bruger- og interesseorganisationer, for at få deres input til, hvad der skal til for at sikre den specialiserede viden.

Og vi vil selvfølgelig se på, om der er noget, vi kan gøre endnu bedre. Det vil indgå i det videre arbejde.

Tak for ordet.